

Jaarverslag 2006

Erkenningscommissie

Gedragsinterventies Justitie

Inhoudsopgave

Voorwoord door de voorzitter	2
1. Inleiding: de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie	4
2. Toetsingen in 2006	6
2.1 Uitkomsten van de toetsingen	6
2.2 Bevindingen	7
2.2.1 Wat ging goed?	7
2.2.2 Waar is verbetering nodig?	8
2.3 De Erkenningscommissie één keer 'niet ontvankelijk'	10
2.4 Tot slot	10
3. Communicatie	16
4. De Erkenningscommissie in internationaal perspectief	17
5. Aanbevelingen	22
6. Summary	24

Bijlagen

Bijlage 1: Instellingsbesluit	26
Bijlage 2: Overzicht functies en relevante nevenactiviteiten voorzitter en leden	29
Bijlage 3: Kwaliteitscriteria	32
Bijlage 4: Organisaties die gedragsinterventie bij de Erkenningscommissie kunnen indienen	33
Bijlage 5: Overzicht van alle tot en met 31 december 2006 beoordeelde gedragsinterventies	34
Bijlage 6: Beschrijving van alle tot en met 31 december 2006 (voorlopig) erkende gedragsinterventies	35
Bijlage 7: Presentaties en publicaties	38
Bijlage 8: Overzicht van erkende en voorlopig erkende gedragsinterventies in Engeland	39

Voorwoord

Voor u ligt het tweede jaarverslag van de Erkeningscommissie Gedragsinterventies Justitie. Na het eerste en korte verslagjaar 2005, kan 2006 getypeerd worden als een jaar waarin de Erkeningscommissie goed raakt ingewerkt. Ik heb het dan enerzijds over de procedurele kant, de interne werkwijze van de commissie die steeds beter vorm kreeg. Anderzijds werd ook veel energie gestoken in de inhoudelijke kant, namelijk de nadere operationalisering van de kwaliteitscriteria die de Erkeningscommissie hanteert bij haar toetsende taak.

Uit de aandacht die in 2006 naar de Erkeningscommissie is uitgegaan (getuige onder meer de publicaties in diverse bladen en het contact tussen de Minister van Justitie en de Tweede Kamer), maak ik op dat zij een herkenbare positie heeft gekregen op het gebied van de sanctie-toepassing van volwassenen en jeugdigen.

Zo is duidelijk is geworden waar de Erkeningscommissie wel over gaat en waarover niet. De commissie beoordeelt wel gedragsinterventies die worden ingezet met als (primaire) doel recidive te verminderen. Zij beoordeelt geen interventies die om andere legitieme redenen worden aangeboden. Hierbij kan worden gedacht aan interventies voor justitiabelen die een bepaalde zorg- of behandelbehoefte hebben en Justitie de verantwoordelijkheid heeft om in die behoeften te voorzien. Het leeuwendeel van deze laatste categorie van interventies voor jeugdigen kan vanaf voorjaar 2007 worden voorgelegd aan de Erkeningscommissie Jeugdinterventies die in opdracht van het ministerie van VWS in het kader van Operatie Jong wordt gevormd. Duidelijk is dat beide toetsingscommissies raakvlakken met elkaar hebben. De afstemming die in 2006 tussen de Erkeningscommissie Gedragsinterventies Justitie en de voorloper van de Erkeningscommissie van VWS plaatsvond, zal de komende tijd geïntensiveerd worden.

De Erkeningscommissie heeft in 2006 veertien keer een verzoek voor toetsing ontvangen. In vijf gevallen heeft dit geleid tot een voorlopige erkenning. Zes ingediende interventies hebben het oordeel 'Niet erkend, verder uitwerking gewenst', of het oordeel 'Niet erkend' gekregen. De Erkeningscommissie heeft zich één keer niet ontvankelijk verklaard. Twee interventies zijn na een eerste negatieve beoordeling voor een tweede keer ingediend. Verderop in het jaarverslag zal duidelijk worden gemaakt dat Nederland, bezien vanuit internationaal perspectief, het wat dit betreft niet beter, maar ook niet slechter doet. Interventies voor volwassenen werden over het algemeen beter beoordeeld dan interventies bestemd voor jeugdigen.

In dit jaarverslag wordt uitgebreid ingegaan op die aspecten waarop de beoordeelde gedragsinterventies het over het algemeen redelijk tot goed doen en op de onderdelen waarop duidelijk verbetering noodzakelijk is. De gedragsinterventies richten zich over het algemeen in voldoende mate op de dynamisch criminogene factoren, alsmede op het versterken van protectieve factoren en het aanleren van vaardigheden. De nodige aandacht wordt besteed aan het versterken en het in stand houden van de motivatie voor gedragsverandering en betrokkenheid. Wat duidelijk beter moet, zijn de theoretische onderbouwing van de interventie, de selectie van deelnemers en het aannemelijk maken dat de gehanteerde behandelmethoden effectief zijn. Ook moet beter worden aangetoond dat de fasering, duur en intensiteit van de interventie aansluiten bij de responsiviteit van de deelnemers. Er moet meer aandacht zijn voor het scheppen van garanties voor continuïteit.

De Erkeningscommissie doet aan het slot van dit jaarverslag een aantal aanbevelingen. Zo vraagt zij onder andere aandacht voor de evaluatie van de gedragsinterventies. Willen we toe naar de situatie waarin we een betrouwbaar beeld hebben over de effectiviteit van gedragsinterventies, dan is het van belang dat op zeer korte termijn meer geïnvesteerd wordt in het ontwikkelen en uitvoeren van deugdelijke onderzoeksplannen.

Uiteindelijk zijn het de professionele trainers die met behulp van een (voorlopig) erkende gedragsinterventie aan de slag gaan met justitiabelen. In dit jaarverslag vertellen vijf trainers over de trainingen die ze geven en welke resultaten ze daarmee boeken bij de deelnemers. Zo krijgt u een kijkje in de praktijk van de uitvoering.

Rest mij tot slot de commissieleden en de medewerkers van het bureau hartelijk te bedanken voor hun inzet voor en betrokkenheid bij de Erkeningscommissie gedurende het afgelopen jaar.

Mw. dr. G.H.M.M. ten Horn
Voorzitter

Leden en medewerkers van de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie (van rechts naar links):

Dr. Sineke ten Horn (voorzitter)
Dr. Leonieke Boendermaker
Prof. dr. mr. Catrien Bijleveld
Prof. dr. Peter van der Laan
Prof. dr. Ruud Bullens
Prof. dr. Guus van Heck
Prof. dr. Jo Hermanns
Drs. René Poort
Prof. dr. Paul Emmelkamp
Prof. dr. Pier Prins
Prof. dr. Stefan Bogaerts
Dr. Erik Bulten
Drs. Thijs van der Heijden MBA (hoofd bureau en secretaris)
Drs. Janneke Kramers (beleidsmedewerker bureau)

De Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie beoordeelt de kwaliteit van gedragsinterventies voor jongeren en volwassenen. Van goedgekeurde interventies mag worden verwacht dat zij recidive verminderen of voorkomen. Zo levert de Erkenningscommissie een bijdrage aan een veiliger Nederland.

Onder een gedragsinterventie verstaat de commissie een programmatisch en gestructureerd geheel van methodische handelingen gericht op het beïnvloeden van iemands gedrag of omstandigheden, met als doel het voorkomen van recidive.

De Erkenningscommissie heeft naast het beoordelen van gedragsinterventies nog twee taken: het adviseren over de effectiviteit van gedragsinterventies aan de minister van Justitie en het communiceren over de activiteiten van de commissie (*zie Bijlage 1, Instellingsbesluit*)*. De commissie voert deze taken uit met een zo groot mogelijke zorgvuldigheid en deskundigheid. Zij neemt daarbij een onafhankelijke positie in: de commissie laat zich bij de beoordeling van gedragsinterventies slechts leiden door de haar gegeven kwaliteitscriteria, die zijn vastgesteld door het ministerie van Justitie (*zie Bijlage 3, Kwaliteitscriteria*).

Inhoudelijke deskundigheid behoort tot de rolopvatting van de Erkenningscommissie. Met het oog hierop is in de Erkenningscommissie relevante wetenschappelijke kennis (*bijvoorbeeld uit de criminologie, psychologie, pedagogiek en onderzoeksmethodologie*) samengebracht met kennis over de uitvoeringspraktijk.

De voorzitter en leden participeren op persoonlijke titel. Met het oog op transparantie werden in 2006 de nevenactiviteiten in kaart gebracht en op de website gepubliceerd (*zie Bijlage 2, Overzicht voorzitter en leden, functies en relevante nevenactiviteiten*). Er is een verschoningsprocedure.

Een bureau - bestaande uit twee medewerkers - ondersteunt de commissie bij het uitvoeren van haar taken. Daarnaast ondersteunt dit bureau de indienende organisaties bij het indienen van gedragsinterventies en informeert zij de minister van Justitie over de voortgang. De secretaris van de Erkenningscommissie is hoofd van het bureau.

Het ministerie van Justitie heeft een aantal instellingen aangewezen die gedragsinterventies ter beoordeling aan de Erkenningscommissie kunnen indienen. Deze zijn in Bijlage 4 opgenomen.

In 2006 heeft de commissie veertien keer een gedragsinterventie beoordeeld. Ook heeft ze haar communicatietaken verder vormgegeven. Deze twee activiteiten worden in dit jaarverslag uitgebreid beschreven.

De commissie heeft in 2006 géén advies uitgebracht aan de minister van Justitie.

* In het jaarverslag 2005 wordt uitgebreid ingegaan op de taken en reikwijdte van de opdracht van de commissie. Zie: www.justitie.nl/erkenningscommissie, pagina Documenten.

2. Toetsingen 2006

De Erkenningscommissie kwam bijeen op 14 maart, 13 juni, 10 oktober en 13 december om de ingediende interventies te beoordelen. Zij heeft in totaal veertien keer een verzoek voor toetsing ontvangen. Bij één verzoek concludeerde de commissie dat geen sprake was van een gedragsinterventie. Het geven van een formele beoordeling was in dat geval daarom niet aan de orde. De overige verzoeken betroffen wel gedragsinterventies. Deze zijn alle getoetst.

2.1 Uitkomsten van de toetsingen

In 2006 zijn vijf gedragsinterventies voorlopig erkend door de Erkenningscommissie. Het zijn de volgende gedragsinterventies:

- **Arbeid:** het doel van deze gedragsinterventie is om volwassen justitiabelen inzicht te geven en vaardigheden te leren waarmee ze (beter) in staat zijn werk te krijgen en te houden.
- **ART Wiltshire-Nederland:** dit is een agressieregulatietherapie voor volwassenen met een geschiedenis waaruit een patroon blijkt van reactieve interpersoonlijke geweldsdelicten. Deze gedragsinterventie is voorlopig erkend voor extramuraal toepassing.
- **Cognitieve vaardigheidstraining plus (CoVa+):** de CoVa+ richt zich op het aanpassen van cognitieve disfuncties bij volwassen justitiabelen met een intelligentieniveau tussen de 70 en 90. Door de training leren deelnemers om eerst te denken, dan te doen.
- **Leefstijltraining voor Justitiabelen:** deze training richt zich op volwassen verslaafden aan drugs, alcohol of gokken. Deelnemers aan de Leefstijltraining worden gemotiveerd om het middelengebruik te veranderen. Ze leren risicosituaties te vermijden of anders aan te pakken.
- **Sociale Vaardigheden op Maat (Sova):** deze training is bedoeld voor jongeren van 14-21 jaar met probleemgedrag dat onder andere voortkomt uit het onvermogen tot zelfstandig en adequaat hanteren van lastige sociale situaties. De Sova richt zich op het versterken van motivatie, het veranderen van negatieve cognities en het vergroten van het geloof in eigen kunnen.

De Erkenningscommissie kan aan een gedragsinterventie de status 'Erkend' of 'Voorlopig erkend' toekennen.

- **Erkend:** Een programma krijgt de status 'Erkend' als het aan alle kwaliteitscriteria voldoet. De status 'Erkend' is geldig voor een periode van vijf jaar. Hierna kan het programma opnieuw aan de Erkenningscommissie worden voorgelegd. Dan neemt de commissie ook de gebleken effectiviteit onder de loep.
- **Voorlopig erkend:** Een voorlopig erkende gedragsinterventie voldoet nog niet aan alle kwaliteitscriteria. De Erkenningscommissie heeft echter voldoende vertrouwen in de recidiveverminderende werking van de interventie en verwacht dat met enkele noodzakelijke aanpassingen een effectieve interventie ontstaat. De status 'Voorlopig erkend' is geldig voor een periode van twee jaar en kan in principe niet worden verlengd.

De Erkenningscommissie kan een ingediende gedragsinterventie ook als 'Niet erkend, verdere uitwerking gewenst', of als 'Niet erkend' beoordelen. In die gevallen voldoet de interventie (nog) onvoldoende aan de kwaliteitscriteria.

Zes ingediende gedragsinterventies hebben hetzij het oordeel 'Niet erkend, verdere uitwerking gewenst', hetzij het oordeel 'Niet erkend' gekregen. Geen enkele gedragsinterventie heeft het predikaat 'Erkend' gekregen.

Twee gedragsinterventies, waaronder de bovengenoemde Leefstijltraining voor Justitiabelen, zijn twee keer ter beoordeling aangeboden.

Zie Bijlage 5 voor een totaaloverzicht van alle tot en met 31 december 2006 beoordeelde gedragsinterventies. In Bijlage 6 worden alle tot en met 31 december 2006 (voorlopig) erkende gedragsinterventies in het kort beschreven.

2.2 Bevindingen

De Erkenningscommissie beoordeelt gedragsinterventies aan de hand van tien kwaliteitscriteria, die zijn vastgesteld door het ministerie van Justitie (zie Bijlage 3). Hieronder wordt aan de hand van deze criteria ingegaan op de kwaliteit van de in 2006 getoetste gedragsinterventies.

2.2.1 Wat ging goed?

De ingediende gedragsinterventies voldoen over het algemeen redelijk tot goed aan de volgende vier kwaliteitscriteria.

criterium 3: Dynamische criminogene factoren

Mensen die delicten plegen hebben vaak eigenschappen of ervaringen die hun risico op recidive verhogen. Sommige van deze zogeheten criminogene factoren, zoals familie-geschiedenis of eerdere veroordelingen, zijn niet veranderbaar. Dit zijn statische criminogene factoren. Andere criminogene factoren zijn wel te veranderen. Dit zijn de dynamische criminogene factoren, zoals attitudes en gedrag. De gedragsinterventie moet zich richten op het veranderen van die dynamische criminogene factoren die bijdragen aan recidivevermindering. De meeste gedragsinterventies die de Erkenningscommissie in 2006 heeft beoordeeld richten zich daadwerkelijk op de veranderbare criminogene factoren.

criterium 5: Vaardigheden en protectieve factoren

Binnen het kader van een gedragsinterventie kunnen verschillende accenten worden gelegd. Zo kunnen bepaalde cognities worden versterkt: kennis, overtuigingen en/of mentale activiteiten van justitiabelen die leiden tot hun criminele gedrag. Een training kan zich ook richten op het aanleren en inoefenen van (nieuwe) vaardigheden. Gedragsinterventies met een cognitief en een gedragstherapeutisch bestanddeel komen uit wetenschappelijk onderzoek als het meest veelbelovend naar voren in het verminderen van recidive. Dit geldt zowel voor interventies in het kader van intramuraal behandeling als voor ambulante begeleiding. Vooral de combinatie van deze twee componenten is - zo is de redenering - effectief: eerst worden cognitieve vaardigheden aangeleerd die leiden tot ander gedrag, wat met vaardigheids-oefeningen wordt 'ingeoefend'. Het afgelopen jaar is de Erkenningscommissie gebleken dat de meeste in voldoende mate aandacht aan deze aspecten besteden.

criterium 7: Motivatie en betrokkenheid

Een gedragsinterventie zal minder succesvol zijn als de deelnemer niet of onvoldoende gemotiveerd is. Vooral voor de doelgroep van justitiabelen is dit een belangrijk aandachtspunt. De meeste gedragsinterventies worden immers in een strafrechtelijk kader - min of meer onvrijwillig (drang of dwang) aangeboden. Daarom moeten bij aanvang en gedurende de gedragsinterventie, de betrokkenheid van de deelnemers bij de gedragsinterventie en

motivatie worden vastgesteld en waar nodig bevorderd en gestimuleerd. Tijdens de uitvoering van de gedragsinterventie is het van belang dat trainers de vinger aan de pols houden en technieken gebruiken om de motivatie van de deelnemers vast te houden of te versterken. Het afgelopen jaar is gebleken dat verreweg de meeste gedragsinterventies op dit punt geheel aan het criterium voldoen.

Criterium 9: Programma-integriteit

Programma-integriteit veronderstelt allereerst een helder, zorgvuldig en volledig uitgeschreven programma. Maar zonder goede monitoring van de uitvoering weet men niet of de gedragsinterventie eigenlijk wel wordt uitgevoerd zoals het bedoeld is. Het risico is dat bij afwijkingen van het programma, de effectiviteit van de interventie afneemt. Daarom moet de uitvoerder van de interventie voorzien in een systeem dat garandeert dat de integriteit van de gedragsinterventie wordt gehandhaafd en dat afwijkingen worden gecorrigeerd. Ook op dit punt scoren de gedragsinterventies, behoudens enkelen, voldoende.

2.2.2 Waar is verbetering nodig?

Zes van de in 2006 beoordeelde gedragsinterventies zijn niet erkend door de Erkeningscommissie. Dit betekent dat deze gedragsinterventies niet genoeg aan de tien criteria voldoen om het vertrouwen van de commissie te wekken. De zwakke plekken zaten vooral bij de volgende zes criteria. Overigens, de gedragsinterventies mét een voorlopige erkenning, voldeden ook niet altijd aan alle van deze zes criteria.

Criterium 1: Theoretische onderbouwing

Een gedragsinterventie dient te zijn ontwikkeld op basis van inzicht in het delictgedrag dat men wil verminderen met de interventie. Met andere woorden: de aard en de ernst van het delictgedrag moeten helder in beeld worden gebracht. Ook moet worden beschreven welke factoren een rol spelen bij het ontstaan van dit delictgedrag en hoe deze factoren aan elkaar gerelateerd zijn. Een dergelijke beschrijving en analyse van het delictgedrag - die bij voorkeur wetenschappelijk breed is aanvaard - biedt vervolgens de aanknopingspunten voor het veranderingsmodel waarop de gedragsinterventie is gebaseerd. Dit veranderingsmodel moet uiteraard worden geëxpliciteerd en wetenschappelijk worden onderbouwd.

Vooral bij de gedragsinterventies uit het jeugdveld was in het afgelopen jaar vaak onduidelijk wat de aard en de ernst van het te veranderen delictgedrag is. Ook de analyse van het delictgedrag was bij nogal wat gedragsinterventies voor jeugdigen aan de magere kant. Tot slot was dikwijls onvoldoende duidelijk op grond van welke inzichten of theorieën werd verondersteld dat de gedragsinterventie voor de betreffende doelgroep een positieve verandering zal brengen.

Criterium 2: Selectie van justitiabelen

De selectie van de juiste doelgroep voor de betreffende gedragsinterventie is cruciaal voor de effectiviteit van een interventie. Het gaat erom dat de intensiteit van de gedragsinterventie overeenkomt met de hoogte van het recidiverisico. Zo is het over het algemeen niet effectief, of kan het zelfs contraproductief zijn, om justitiabelen met een laag recidiverisico te laten deelnemen aan een zeer intensief en langdurig programma. En omgekeerd zullen justitiabelen met een hoog recidiverisico in de regel onvoldoende baat hebben bij een enkele korte interventie. Daarnaast dient de gedragsinterventie in te spelen op de responsiviteit (zoals leerstijl, groepsgerichtheid, motivatie) van de deelnemers.

Met name bij de gedragsinterventies afkomstig uit het jeugdveld valt op het punt van selectie het nodige te verbeteren. Voor de justitiële jeugdinrichtingen is dit een extra aandachtspunt, aangezien een aantal gedragsinterventies als algemene interventie aan alle instromende pupillen wordt aangeboden, tenzij er duidelijke contra-indicaties zijn. Een dergelijke 'one

size fits all'-benadering druist in tegen de basis beginselen van 'What works', waarop de kwaliteitscriteria van de Erkeningscommissie zijn gebaseerd. Selectiecriteria, contra-indicaties, de gehanteerde selectie-instrumenten inclusief afbreekwaarden en procedures kunnen naar het oordeel van de Erkeningscommissie voor een aantal van de ingediende gedragsinterventies scherper worden vormgegeven.

Met de ontwikkeling en de landelijke implementatie van het risicotaxatieinstrument RISC als één instrument voor volwassenen lijkt men in het veld voor volwassenen een stap verder te zijn dan in het jeugdveld, waar de verschillende organisaties (Raad, BJZ en JJI's) elk hun eigen risicotaxatieinstrumenten hanteren.

Criterium 4: Effectieve (behandel)methoden

In de meeste van de ingediende gedragsinterventies worden behandelmethoden gehanteerd die tot doel hebben een gedragsverandering te bewerkstelligen. Daartoe worden cognitieve en sociale vaardigheden versterkt.

De commissie is van mening dat de keuze voor de in te zetten behandelmethoden (of de combinatie daarvan) in veel gevallen onvoldoende theoretisch is onderbouwd (zie ook criterium 1). Ze vindt het aangedragen empirische materiaal dat de effectiviteit van de gehele interventie moet aantonen dikwijls onvoldoende overtuigend.

Probleem is dat veruit de meeste ingediende gedragsinterventies tot op heden nog niet zijn onderzocht op effectiviteit. Indieners verwijzen daarom, begrijpelijkerwijs, naar ander (vaak buitenlands) onderzoek voor indirect bewijs. Zo wordt regelmatig verwezen naar grootschalige meta-evaluaties waaruit blijkt dat de inzet van cognitieve gedragstherapieën in het algemeen in minder of meerdere mate effectief is. De commissie zet echter vraagtekens bij dergelijke onderbouwingen. Grootschalige meta-evaluaties zeggen iets over de effectiviteit van cognitieve gedragsinterventies in het algemeen. De onderlinge verschillen tussen gedragsinterventies verdwijnen daarbij uit beeld. Te denken valt aan verschillen in doelgroep, behandelingsdoelen, duur en intensiteit van de interventie, verschillen in programma van de interventie en verschillen in juridisch kader waarbinnen de gedragsinterventie wordt aangeboden. Essentieel is dat wordt aangetoond dat effectief gebleken cognitieve gedragsinterventies daadwerkelijk op wezenlijke punten vergelijkbaar zijn met de ingediende gedragsinterventie en dat eventuele verschillen geen nadelige gevolgen hebben voor gedragsinterventie in kwestie. De Erkeningscommissie miste echter regelmatig deze onderbouwing.

Daarnaast hadden dikwijls de (meta-)evaluaties waarnaar in beschrijvingen verwezen werd, betrekking op gedragsinterventies die worden aangeboden in het buitenland. Onduidelijk was dan of deze gedragsinterventies ook effect zullen hebben in de Nederlandse situatie.

Criterium 6: Fasering intensiteit en duur

De meeste ingediende gedragsinterventies - zowel voor jeugdigen als voor volwassenen - hebben een duidelijke fasering, intensiteit en duur. Essentieel is echter ook dat deze aansluiten bij de responsiviteit en de hoogte van het recidiverisico van de deelnemers. Bij vrijwel alle gedragsinterventies werd deze link naar het oordeel van de commissie onvoldoende gelegd. Niet of onvoldoende duidelijk werd gemaakt waarom was gekozen voor de fasering, intensiteit en duur van de interventie.

Criterium 8: Continuïteit

De Erkeningscommissie maakt onderscheid tussen 'gelijktijdige continuïteit' en 'volgtijdelijke continuïteit'. Gelijktijdige continuïteit is de afstemming tijdens de interventie tussen verschillende onderdelen en personen betrokken bij de begeleiding van de justitiabele. Volgtijdelijke continuïteit wil zeggen dat er in de tijd ná de interventie gewerkt wordt aan het behouden en uitbreiden van de resultaten die door de justitiabele bereikt zijn in de interventie.

Het betekent dat er duidelijke inhoudelijke verbanden worden aangegeven tussen enerzijds de gedragsinterventie zelf en anderzijds de andere interventies, begeleiding en nazorg die de justitiabele krijgt aangeboden. De door de interventie bereikte resultaten dienen immers in stand te worden gehouden, dan wel te worden verbeterd of versterkt.

In het algemeen constateerde de Erkenningscommissie in 2006 dat werd voorzien in algemene procedures die tot doel hebben zowel de gelijktijdige als volgtijdelijke continuïteit te realiseren. Bij de meeste gedragsinterventies miste de commissie op het gebied van de volgtijdelijke continuïteit informatie over hoe de resultaten die gedurende de interventie zijn bereikt, worden vastgehouden na afloop van de interventie. Tevens werd veelal onvoldoende duidelijk gemaakt wat er na afloop van een training gebeurt, indien de behandeldoelen van de interventie niet, of onvoldoende zijn gerealiseerd.

criterium 10: Evaluatie

Om inzicht in de effectiviteit van een gedragsinterventie te krijgen, is een goed onderzoeksdesign onmisbaar. Evaluatieonderzoek richt zich ten eerste op de directe behandeldoelen van de interventie. Zijn deze doelen behaald? Ten tweede wordt de bijdrage van de interventie aan recidivevermindering gemeten. Daartoe dient enige tijd na afloop van de gedragsinterventie een recidivemeting te worden gedaan.

De kwaliteit van de ingediende onderzoeksplannen laat echter in alle gevallen te wensen over. Uit gesprekken met de indieners komt naar voren dat dit verschillende redenen heeft. Het opstellen van een onderzoeksplan vergt een aparte wetenschappelijke expertise die de meeste indieners ontberen. Daar komt bij dat men de eisen die worden gesteld aan het onderzoeksdesign, hoog vindt. De effecten van de gedragsinterventie moeten blijken uit een voor- en nameting en een follow-up meeting. Er moet gebruik worden gemaakt van zorgvuldig samengestelde experimentele en controlegroepen. Het samenstellen daarvan is echter lastig te realiseren. Daarnaast maken principiële en soms ethische aspecten het lastig om met experimentele en controle groepen te werken. Tot slot worden veelal combinaties van gedragsinterventies aangeboden, waardoor het buitengewoon gecompliceerd is het effect op recidive te herleiden tot een specifieke gedragsinterventie. Ook zijn andere factoren, zoals de wijze van bejegening binnen de inrichting en de match tussen justitiabele en begeleiders, van invloed op het uiteindelijke effect van recidivevermindering.

2.3 De Erkenningscommissie één keer 'niet ontvankelijk'

De Erkenningscommissie heeft zich in 2006 één keer 'niet ontvankelijk' moeten verklaren op een verzoek voor beoordeling. Het betrof het Handboek methode jeugdreclassering dat door de MOgroep was ingediend.

De beoordeling van het handboek viel buiten de opdracht van de Erkenningscommissie, aangezien er geen sprake was van een feitelijke gedragsinterventie (zie Inleiding). Het handboek is een methodische invulling van het Protocol Jeugdreclassering, vormgegeven als een overkoepelende beschrijving en onderbouwing van basisregels en handreikingen. Doel van het handboek is het bevorderen van het professioneel handelen van de jeugdreclasseringsmedewerker. In de handreiking worden verschillende gedragsinterventies genoemd die wél tot het beoordelingsdomein van de Erkenningscommissie behoren.

2.4 Tot slot

De gedragsinterventies gericht op volwassenen zijn tot op heden beter beoordeeld dan de gedragsinterventies voor jeugdigen. In 2006 zijn zes gedragsinterventies ingediend die gericht zijn op volwassenen. Daarvan heeft de Erkenningscommissie er vier 'voorlopig erkend'.

Daar staat tegenover dat één van de vijf ingediende interventies gericht op minderjarigen voorlopig is erkend.

De commissie vermoedt dat een belangrijke oorzaak voor dit verschil ligt in de verschillen in benadering in de aanloop tot indiening van interventies. In de periode voorafgaand aan de installatie van de Erkenningscommissie in augustus 2005 is door een landelijke werkgroep* een groot aantal gedragsinterventies voor volwassenen aan de hand van kwaliteitscriteria kritisch doorgelicht. Dit leidde tot een nieuw programma van interventies, bestaande uit enerzijds nieuw ontwikkelde of opnieuw beschreven interventies (met zonodig grondige aanpassingen aan de kwaliteitscriteria) of anderzijds interventies uit het buitenland die daar effectief zijn gebleken. Bij de volwassen reclassering werd al langer gewerkt met een toetsingscommissie.

De Erkenningscommissie heeft de indruk dat het jeugdveld in een andere fase dan het volwassen veld verkeert. De organisaties in het jeugdveld is pas eind 2004 gevraagd bestaande gedragsinterventies in kaart te brengen en te beschrijven om ze vervolgens aan te bieden aan de Erkenningscommissie. Van een inhoudelijke voorselectie op landelijk niveau voor het gehele jeugdveld - zoals het geval was in het volwassenen veld - is geen sprake geweest.

Inmiddels beziet de Raad voor de Kinderbescherming welke gedragsinterventies voldoende potentie voor erkenning hebben om aan te bieden aan de Erkenningscommissie. Ook investeert de Raad voor de Kinderbescherming in het (beter) ontwikkelen en beschrijven van gedragsinterventies. Justitiële jeugdinrichtingen werken meer onderling samen met als doel te komen tot een beperkt aantal die na een (voorlopige) erkenning op meerdere locaties kunnen worden toegepast. Het WODC heeft het verzoek gekregen van het ministerie van Justitie om een vooronderzoek te verrichten naar de prevalentie van criminogene factoren bij jongeren die verblijven in een justitiële jeugdinrichtingen en jongeren die bij de Raad voor de Kinderbescherming worden aangemeld. De resultaten van beide studies worden medio 2007 verwacht en leveren eerste indicaties op bij de ontwikkeling van gedragsinterventies.

* Rapportage 'Terugdringen Recidive Gedragsinterventies'. Ministerie van Justitie, januari 2005

Lies Brader
Trainster van de Cognitieve Vaardigheids-
training (CoVa)
Reclassering Nederland, unit Haarlem

De cognitieve vaardigheidstraining: eerst denken dan doen

'Iedereen kan denken', zegt Lies Brader, werkzaam bij de unit Haarlem van Reclassering Nederland en trainster van de Cognitieve Vaardigheidstraining (CoVa). 'Iedereen kan ook lopen. Maar om een marathon te lopen, zul je moeten trainen. Zo kan je ook denken trainen. De CoVa leert je om te ontdekken waar je blinde vlekken zitten, waardoor je beter in staat bent problemen te zien en op te lossen.'

Problemen genoeg in de penitentiaire inrichting Westlinge waar Brader de CoVa geeft. 'Veel justitiabelen die de training volgen, zijn aanvankelijk heel wantrouwend. Ze zijn bang te worden gehersenspoeld. Aan het begin van de training moet ik veel moeite doen om duidelijk te maken dat wij niet de inhoud van hun gedachten willen veranderen, maar de manier waarop ze denken. Dat we hen willen helpen hun impulsen te beheersen, waardoor ze even nadenken alvorens te handelen. Het doel is natuurlijk dat op die manier het delict-gedrag wordt teruggedrongen.'

Brader, die de CoVa samen met een andere trainer geeft, besteedt veel aandacht aan motiveren. De training is niet gericht op het overtuigen van mensen, maar op het blootleggen van hun eigen gedachtegang. Een van de manieren om dat te doen is het zogenaamde morele debat. 'Over het algemeen denken de mannen die ik train heel zwart-wit, ze zijn heel rigide. Wij proberen hen te laten inzien dat er ook veel grijs bestaat. In een moreel debat staat één dilemma centraal, bijvoorbeeld de ongewenste zwangerschap van een jonge vrouw wier vriend het net heeft uitgemaakt en wier ouders willen dat ze abortus pleegt. Eerst moet iedereen vertellen wat hij zelf van de situatie vindt. Vervolgens verdelen we de deelnemers over drie groepen: de ene speelt de vriend die voor het kindje wil zorgen, de andere speelt de ouders en de derde speelt de vrouw. De deelnemers moeten argumenten verzinnen om het standpunt van hun groep te verdedigen. Op die manier leren zij zich te verplaatsen in een ander. Helemaal aan het eind vragen we dan of er iets aan hun eigen mening is veranderd.' Tot vreugde van Brader is dat regelmatig het geval. Ze gelooft wat dat betreft echt in de werking van de CoVa. De training biedt volgens haar ook een prima basis voor andere interventies, zoals het ontwikkelen van arbeidsvaardigheden, het omgaan met verslaving of agressie of de training huiselijk geweld.

'Natuurlijk zeggen sommige cursisten achteraf dat ze alles al wisten, dat kan teleurstellend zijn. Maar soms stelt iemand opeens een vraag in plaats van alleen zijn eigen mening te geven. Prachtig is dat.'

De CoVa is ontwikkeld in Engeland en bestaat uit 22 sessies van 2,5 uur. Brader moest daaraan wennen, want ze gaf nooit trainingen die langer duurden dan twaalf sessies. 'Maar die tijd is wel nodig. Cognitieve Vaardigheden zijn een kwestie van inslijten, en eindeloos oefenen.'

Joost Beets & Robert Nuyens
Reclasseringswerker en coach
Jellinek Mentrum, organisatie voor justitiële
verslavingszorg

Leefstijltraining: het protocol van de praktijk

‘Vijftig procent van de mensen die hier zitten is begonnen met het plegen van een delict en daarna aan de middelen geraakt’, zegt Joost Beets, reclasseringswerker in dienst van de justitiële verslavingszorg Jellinek Mentrum. ‘Bij de andere vijftig procent is het andersom.’

Op de verslaafdenbegeleidingsafdeling (VBA) van de penitentiaire inrichting Amsterdam, locatie Over Amstel, zitten 24 gedetineerden. De gemiddelde verblijfstijd in dit Huis van Bewaring is vier maanden. In die tijd kunnen de justitiabelen die op basis van de RISC daarvoor zijn geselecteerd, deelnemen aan de Leefstijltraining. Beets is een van de twee trainers die de al langer bestaande training op dit moment als pilot test op de VBA en in de inrichting voor stelselmatige daders (ISD). Zijn collega Robert Nuyens is als coach bij de pilot betrokken.

De leefstijltraining is van oorsprong een individuele training die erop is gericht een verslaafde justitiabele inzicht te geven in zijn verslavingsgedrag en zijn criminele gedrag. Maximaal twaalf kandidaten kunnen meedoen met de training die tien sessies van elk 2,5 uur beslaan. Tijdens die sessies laten de trainers zien op welke manier iemand zijn gedrag kan veranderen. Vervolgens oefenen ze aan de hand van rollenspellen herkenbare situaties, zoals het omgaan met sociale druk en de reacties op een terugval. ‘Criminaliteit en verslaving overkomen je niet’, legt Beets uit, ‘maar dat denken de meeste jongens die hier zitten wel. Ze realiseren zich nauwelijks wat ze waarom doen. Laatst zei iemand letterlijk: “En toen stond ik zomaar opeens te schieten”. Zo’n man liegt niet, want hij er is werkelijk van overtuigd dat hij geen invloed heeft op zijn gedrag. Wij willen met deze training bereiken dat de justitiabelen leren dat ze wél een keuze hebben en wél iets kunnen veranderen.’

‘Het gaat vooral om motivatie’, vult Nuyens aan. ‘Wij trainen de jongens een realistische beslissing te nemen. We laten hen voor- en nadelenanalyses van hun levensstijl maken, en formuleren samen met hen een plan van aanpak. We brengen op die manier in kaart waarom iemand verslaafd is, wat eraan vooraf ging en ook, wat er na kan komen.’

De leefstijltraining sluit goed aan bij het reguliere programma van de verslavingszorg vinden Beets en Nuyens. Dat is belangrijk, omdat de jongens op den duur toch weer de gevangenis verlaten. ‘En het is natuurlijk de bedoeling dat ze dan geen delicten meer plegen.’

De trainers zijn vooralsnog enthousiast over de training. Het is wel even wennen om precies te werken volgens het protocol, maar de handleiding geeft ook houvast. Wel hopen ze voldoende ruimte te houden om te kunnen reageren op onverwachte situaties. Beets: ‘Vooraf jongens die in het ISD programma zitten - de veelplegers - zijn wispelturig. Het kost alleen al veel moeite hen rustig te krijgen op de afdeling. In het strakke programma van de training is daarvoor nu wat minder tijd. De leefstijltraining is gebouwd vanuit de praktijk van Nederland en dat is haar kracht. Die praktijk moet niet door het protocol wordt verdrongen.’

3. Communicatie

Een belangrijke taak van de Erkeningscommissie is het communiceren over haar activiteiten. Dit loopt uiteen van het vergroten van de algemene bekendheid over haar bestaan tot het specifiek terugkoppelen aan indieners over de beoordelingen van interventies. Voor de communicatietask is in 2006 een communicatieplan opgesteld.

Terugkoppeling beoordeling aan indieners

Organisaties die een gedragsinterventie hebben ingediend bij de Erkeningscommissie krijgen per brief een terugkoppeling van de beoordeling door de commissie. Het streven van de commissie is om niet alleen een oordeel uit te spreken over een gedragsinterventie, maar ook aan te geven waar de interventie naar haar idee kan worden verbeterd. De beoordeling van een gedragsinterventie levert immers, door de diverse expertises die in de commissie vertegenwoordigd zijn, inzichten op waar indieners van kunnen profiteren. Op die manier wil de commissie bijdragen aan een kwaliteitsverbetering van gedragsinterventies.

Eind 2006 heeft de commissie zich voorgenomen voortaan in de brieven nog uitgebreider te zijn. Ook wil ze voortaan bij criteria die voldoende zijn, deze beoordeling meer toelichten, zodat ook geleerd kan worden van de goede punten.

Digitale nieuwsbrief

Sinds juli 2006 brengt het bureau van de Erkeningscommissie een digitale nieuwsbrief uit. De nieuwsbrief verschijnt een maand na elke commissiebijeenkomst en bevat beknopte informatie over onder andere de uitkomsten van de beoordelingen. Inmiddels zijn 250 abonnees aangemeld voor de nieuwsbrief. Geïnteresseerden kunnen zich aanmelden via de website van de Erkeningscommissie (rubriek Nieuwsbrief).

Website www.justitie.nl/erkeningscommissie

De website van de Erkeningscommissie is in 2006 qua structuur gestroomlijnd. De website biedt nu informatie over de volgende onderwerpen:

- het indienen van een gedragsinterventie
- (voorlopig) erkende gedragsinterventies
- de kwaliteitscriteria die de commissie hanteert,
- gegevens en achtergronden over de Erkeningscommissie en haar voorzitter en leden.

Ook heeft de commissie een Engelstalige website, te vinden via de Engelstalige website van Justitie, onderdeel 'The Accreditation Panel for Behavioural Programmes for offenders in the Netherlands'.

Presentaties

Met regelmaat heeft de voorzitter dan wel de secretaris van de Erkeningscommissie een presentatie gehouden om aan de commissie een bredere bekendheid te geven (zie Bijlage 7). Diverse presentaties in 2006 vonden plaats in het veld van de forensische psychiatrie. Hier is onder meer gesproken over de vraag hoe de Erkeningscommissie een bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van kwaliteit van interventies in dit veld. Daaruit kwam naar voren dat in het forensisch psychiatrisch veld, naast de psychiatrische behandeling, ook interventies ter vermindering van recidive worden aangeboden. Deze zijn vergelijkbaar met gedragsinterventies in het 'reguliere' justitieveld. De indruk is dat de Erkeningscommissie van toegevoegde waarde kan zijn voor de kwaliteitsverbetering van deze gedragsinterventies.

4. De Erkeningscommissie in internationaal perspectief

De Erkeningscommissie Gedragsinterventies Justitie is geen uniek Nederlands initiatief. Zo heeft de Erkeningscommissie in Engeland (the 'Correctional Services Accreditation Panel', de CSAP) voor een belangrijk deel model gestaan voor de vormgeving van de Nederlandse Erkeningscommissie.

In 2006 is een internationaal vergelijkend onderzoek naar toetsing- en certificeringsactiviteiten gepubliceerd in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport*. Uit dit onderzoek blijkt dat vooral Angelsaksische/Anglo-Amerikaanse landen en enkele Scandinavische landen soortgelijke erkenningsprocedures kennen. Deze procedures zijn soms centraal ingericht (vergelijkbaar met de Nederlandse Erkeningscommissie), soms decentraal. De toetsing betreft vrijwel uitsluitend interventies in de repressieve sector (wederom een parallel met de Nederlandse commissie) en niet op het gebied van preventie of curatie. De beoordeling en erkenning gebeurt - net als in Nederland - door panels. Deze zijn meestal samengesteld uit experts van buiten en ambtenaren/medewerkers van betrokken diensten. Ze worden steeds voor een aantal jaren samengesteld. Een belangrijk verschil met de Nederlandse situatie is dat in het buitenland nauwelijks interventieprogramma's voor jeugdigen worden beoordeeld. Ook houden de panels in Angelsaksische landen zich bezig met accreditatie van de uitvoering, de zogenaamde 'site accreditation'. Hiervoor brengen panels 'visitatiebezoeken' aan uitvoerende organisaties, waarbij men onderzoekt of de gedragsinterventie ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd zoals die is beschreven.

Evenals in Nederland het geval is, werden in het buitenland slechts enkelen van de eerste series ingediende gedragsinterventies onmiddellijk volledig erkend. Dit heeft in sommige gevallen geleid tot teleurstelling en frustratie bij de indieners en ontwikkelaars. Een gevolg hiervan is dat een deel van de buitenlandse panels zich ontwikkeld heeft van afstandelijke beoordelingsgremia naar met indieners 'meedenkende' en adviserende instanties.

Ook de Erkeningscommissie heeft het afgelopen jaar gemerkt dat een aantal indieners teleurgesteld was over de uitkomsten van de toetsing. Tot nu toe is de commissie van mening dat gegeven haar primaire opdracht - namelijk het beoordelen van gedragsinterventie - zij enige afstand tot de indieners moet houden. Het adviseren van of meedenken met de indiener laat zich niet goed verenigen met de functie van onafhankelijk beoordeelaar. Wel informeert de Erkeningscommissie de indieners zo uitvoerig mogelijk over de argumentatie die ten grondslag ligt aan de beoordeling. Het bureau van de Erkeningscommissie geeft indien gewenst (mondeling) nadere toelichting op beoordelingen en kan te alle tijden worden benaderd voor vragen over de beoordeling. De Erkeningscommissie hoopt op deze manier vanuit haar specifieke verantwoordelijkheid de ontwikkelaars verder te helpen bij het verbeteren van de ingediende gedragsinterventies.

Keren we tot slot van deze paragraaf terug naar de CSAP. De CSAP bestaat sinds 1996. Tot medio 2006 heeft zij dertig gedragsinterventies erkend en zes gedragsinterventies voorlopig erkend. (zie Bijlage 8 voor een overzicht van (voorlopig) erkende gedragsinterventies in Engeland). Dat zijn gemiddeld drie à vier (voorlopig) erkende gedragsinterventies per jaar. In dit licht bezien is de oogst van voorlopig erkende gedragsinterventies gedurende het eerste volledige jaar dat er een erkenningsprocedure in Nederland bestaat niet slecht. Voegen we daarbij de wetenschap dat in het buitenland slechts enkelen van de eerst ingediende gedragsinterventies werden erkend, dan kunnen we stellen dat - over het geheel genomen - de Nederlandse situatie niet onder doet voor vergelijkbare situaties in het buitenland.

* "Toetsing en certificering van preventieve, curatieve en repressieve interventies in de jeugdzorg: een internationale oriëntatie". Van der Laan, Krooi, Van der Voort, Wijkman. Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving en het Adviesbureau Van Montfoort (2006).

Larissa Hoogsteder
Ontwikkelaar van de Sociale Vaardigheids-
training op Maat
Trainer aan de Rijksinrichting voor jeugdigen
De Doggershoek

Sociale Vaardigheidstraining op Maat: de prikkel van het eigen belang

'Het is nooit aangetoond dat een gebrek aan sociale vaardigheden leidt tot crimineel gedrag', zegt Larissa Hoogsteder, trainer aan de Rijksinrichting voor jeugdigen De Doggershoek, en ontwikkelaar van de Sociale Vaardigheidstraining op Maat. 'Maar sociale vaardigheden beschermen iemand er wel tegen. Bovendien is wetenschappelijk bewezen dat werken aan deze vaardigheden leidt tot vermindering van de recidive.'

Het is precies de reden waarom Hoogsteder de training heeft ontworpen. 'Dit is echt mijn doelgroep', zegt ze. 'De jongeren die hier zitten zijn nog te beïnvloeden, je kunt hen helpen hun plek te vinden in de maatschappij. Vaak zijn ze iets tekort gekomen, en velen hebben nergens meer een veilige plek. Ze zijn wantrouwend, gaan per definitie de strijd aan.' Juist dat wil Hoogsteder voorkomen. 'Ik wil geen politieagentje spelen, maar juist heel dicht tegen de belevingswereld van de jongeren aanschurken. De training begint daarom individueel om zoveel mogelijk wederzijds respect en rust te creëren. De trainer moet de jongeren het gevoel geven dat hij hen accepteert zoals ze zijn, en niet meteen een lijst op tafel leggen van wat ze allemaal niet kunnen en niet goed doen. Motiveren, daar gaat het om.'

Hoogsteder probeert in haar benadering zo dicht mogelijk te raken aan het eigen belang van de jongeren. De SoVa op Maat sluit aan op hun doelen en drijfveren. 'Ik vraag aan iemand wat hij wil. Als hij antwoordt: "Ik wil hier weg", ga ik daarop door. Wat zijn de dromen, de idealen? En wat heeft iemand nodig die te bereiken? Assertiviteit, in sommige gevallen, of juist agressiebeheersing. Als je een baan wilt hebben, of een gezin wilt stichten, is het handig die baan ook te houden. Hoe doe je dat? Het is in het eigen belang van een jongere om goed met autoriteiten om te kunnen gaan. Dat probeer ik duidelijk maken.'

De SoVa op Maat is een cognitieve en gedragstherapeutische training waarin vooral de basisvaardigheden van het sociale verkeer aan de orde komen: omgaan met conflicten, niet te snel oordelen, omgaan met beledigende opmerkingen of weerstand bieden aan sociale druk. Jongeren die het hele programma volgen, zeggen dat ze er echt iets aan hebben, weet Hoogsteder. Toch is de training alleen niet genoeg. 'Vaardigheden moet je ook kunnen toepassen', zegt ze. 'Ik zou graag zien dat jongeren wat meer zouden kunnen oefenen in de realiteit. En het is belangrijk aandacht aan de omgeving te schenken waarin ze functioneren. Iemand kan binnen de muren wel van alles leren, maar als hij buitenkomt, en daar is niets veranderd, kan het verdomd lastig zijn. Mensen kunnen in een mum van tijd weer terugval- len in oud gedrag, en dat kunnen we voorkomen door goede nazorg te organiseren.'

Sergio van der Pluym
Interventiecoach van de jeugdreclassering
van het Leger des Heils

De CoVa+
en het belang van de trainer

De Cognitieve Vaardigheidstraining Plus richt zich op justitiabelen met een lager gemiddeld IQ voor wie de reguliere CoVa te moeilijk is. Het zijn mannen die sterk impulsief reageren en vooral moeten leren hoe ze hun eigen gedachten kunnen beheersen. Om hen daarbij te helpen, krijgen zij tijdens de training een kaart mee ter grootte van een bankpasje. Daarop staan de vijf gouden regels van de CoVa + die tezamen het woord RELAX vormen. Sergio van der Pluym, interventiecoach van de jeugdreclassering van het Leger des Heils, legt uit waar elke letter voor staat. 'De R is van rustig blijven. Als iemand in een situatie komt waarin hij zich bedreigd voelt, moet hij niet meteen reageren, maar even nadenken. Stap twee is de E van Echt waar? De meeste deelnemers hebben heel irrationele gedachten, en zien dingen die er helemaal niet zijn. De L is daarom ook van Leg uit wat er precies aan de hand is. De A is van Alle oplossingen bedacht? en zorgt ervoor dat iemand leert kijken welke alternatieven er zijn. De X ten slotte is van de X-factor. Het gaat erom dat iemand op de beste manier reageert. Daartoe kan hij zichzelf drie vragen stellen: is wat ik wil doen goed voor mij, houd ik rekening met een ander, en is het niet-crimineel? Als alle vragen worden beantwoord met "ja", is het goed.'

Van der Pluym merkt dat de kaart een goed hulpmiddel is. 'Onze doelgroep is laag begaafd en zit in voortdurende stress, omdat de hele wereld waarin ze functioneert eigenlijk te moeilijk is. Daardoor worden deze mannen sneller agressief en reageren direct, zonder de gevolgen van hun handelen te overzien. Wij trainen hen "stop" te zeggen tegen hun eigen denken en hun stressniveau te verlagen, zodat ze meer alternatieven zien dan alleen maar vluchten of vechten.'

Als interventiecoach traint Van der Pluym eerst zelf om de CoVa + precies zo te leren uitvoeren als ze is beschreven. Op basis van die ervaring begeleidt hij later de trainers die de CoVa+ uitvoeren. Hij en zijn co-trainer letten daarbij ook op elkaar. Het onderling geven van feedback is namelijk een vast onderdeel van de methodiek. Trainers worden op die manier gedwongen kritisch naar zichzelf en naar de ander te blijven kijken. 'Het is een moeilijk vak', zegt Van der Pluym, 'zeker met deze doelgroep. Onze verantwoordelijkheid is ook groot. Hoe beter wij ons werk namelijk doen, hoe veiliger de samenleving wordt. En de manier waarop wij de doelgroep benaderen, is bepalend voor de effectiviteit van de training. Het gaat erom de balans te bewaren tussen integriteit en responsiviteit; dat betekent dat iemand de training geeft op de manier waarop zij is bedoeld, maar tegelijk blijft letten op de reacties van de groep. De CoVa + biedt daartoe net wat meer ruimte dan de reguliere CoVa; de groepen zijn kleiner, en we mogen iets meer tijd gebruiken om een deelnemer bijvoorbeeld eerst rustig te krijgen. Alleen dan kan hij wat leren.'

5. Aanbevelingen

Op grond van de ervaringen die de Erkenningscommissie in 2006 heeft opgedaan met het beoordelen van gedragsinterventies, komt zij tot een aantal aanbevelingen voor indieners en opdrachtgever.

Investeer in het ontwikkelen en uitvoeren van evaluatieplannen

Er is weinig bruikbaar (Nederlands) wetenschappelijke literatuur voorhanden die uitsluitend geeft over de effectiviteit van gedragsinterventies. Toch streeft Justitie er uiteindelijk naar dat alleen nog maar met effectief gebleken gedragsinterventies wordt gewerkt. Juist omdat de bestaande wetenschappelijke literatuur veelal geen of onvoldoende empirische steun biedt, is het van belang dat er bij elke gedragsinterventie een deugdelijk onderzoeksplan ligt waarmee de effectiviteit later kan worden aangetoond. Eén van de kwaliteitscriteria die de Erkenningscommissie toetst, spitst zich dan ook toe op dit punt.

Tot nu toe heeft de Erkenningscommissie veel ingediende interventies bij de beoordeling van de onderzoeksdesigns het voordeel van de twijfel gegeven. De commissie is echter van mening dat vanaf 2007 voor dit criterium strakker bij de richtlijnen aangesloten dient te worden. De commissie wil voorkomen dat de ingediende - en (voorlopig) erkende - interventies bij gebrek aan goede onderzoeksplannen op termijn geen uitsluitend over de werkzaamheid kunnen geven.

Het opstellen van een goed onderzoeksdesign vergt echter een flinke dosis wetenschappelijke expertise. De meeste aanbieders van gedragsinterventies hebben (nog) niet zomaar deze expertise, of de benodigde tijd voor onderzoek in huis. De Erkenningscommissie beveelt daarom aan dat op korte termijn capaciteit beschikbaar wordt gemaakt ten behoeve van het opstellen van onderzoeksplannen. Aandachtspunt daarbij is dat de onderzoeken naar verschillende interventies op overeenkomstige wijze worden uitgevoerd, zodat de onderzoeksresultaten met elkaar vergeleken kunnen worden. Het is daarom van belang dat enige inhoudelijke regie bij het opstellen van onderzoeksplannen wordt georganiseerd. Het doet de Erkenningscommissie deugd dat de minister van Justitie de Tweede Kamer liet weten dat er middelen beschikbaar komen voor meer universitair onderzoek naar de effectiviteit van de interventies in de setting van Nederlandse justitiële jeugdinstellingen. (Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 24 587 en 28 741, nr. 183.)

Onderscheid gedragsinterventies van andere interventies

Het werk van de Erkenningscommissie heeft geleid tot de vraag of alle gehanteerde interventies die justitiële organisaties uitvoeren het stempel van de Erkenningscommissie behoeven. Deze vraag is met name van belang gezien het voornemen van het ministerie van Justitie om gedragsinterventies die niet zijn erkend op den duur niet meer te financieren. De Erkenningscommissie constateert dat naast gedragsinterventies ter vermindering van het delictgedrag tal van andere interventies worden ingezet, waarmee andere - eveneens legitieme - doelen worden nagestreefd. Het gaat hier bijvoorbeeld om interventies die worden aangeboden op grond van de zorgplicht die Justitie heeft ten aanzien van de aan haar toevertrouwde personen. Te denken valt aan de behandeling van somatische en psychische stoornissen en verslaving (indien er geen directe relatie is geconstateerd tussen de stoornis of verslaving en het delictgedrag). Daarnaast zijn er interventies die worden aangeboden in het kader van de hulpverlening en de opvoeding van jongeren. Het spreekt voor zich dat ook aan deze interventies kwaliteitseisen moeten worden gesteld.

De Erkenningscommissie vindt het echter onjuist als deze interventies langs de meetlat van recidivevermindering worden gelegd. Zij beveelt in dit verband aan dat deze gedragsinterventies bij andere, daarvoor ingerichte toetsingsinstanties voor beoordeling worden aangeboden. Een relevante toetsingsinstantie voor jeugdzorg- en jeugdhulpinterventies is de 'Erkenningscommissie Jeugdinterventies' die in het kader van Operatie Jong vanaf medio 2007 operationeel zal zijn. Ook worden op het gebied van de gezondheidszorg in veelal diagnosespecifieke richtlijnen uitspraken gedaan over afzonderlijke interventies.

Niet iedere organisatie zijn eigen gedragsinterventies

De meeste van de beoordeelde gedragsinterventies voor jeugdigen zijn gebonden aan de organisatie die deze heeft ontwikkeld (of laten ontwikkelen), ook al opperen indieners regelmatig dat de gedragsinterventie ook op andere locaties kan worden aangeboden. Elke indiener hanteert andere (combinaties van) selectie-instrumenten, die soms breder worden toegepast (zoals de SAVRY, de vragenlijst Taken en Vaardigheden Adolescenten en de Competentie Belevingsschaal voor Adolescenten) en soms inrichtingsspecifiek zijn. Een dergelijke benadering heeft als voordeel dat kan worden ingespeeld op de sterke kanten en de behoeften en wensen van de specifieke organisatie. Toch kleven er twee forse nadelen aan. Een organisatiegebonden benadering brengt met zich mee dat jongeren met specifieke criminogene behoeften buiten de boot vallen, als deze op het niveau van de afzonderlijke inrichting (te) weinig voorkomen. Het tweede nadeel is dat het lastig is om betrouwbare gegevens te krijgen over de effectiviteit van de toegepaste gedragsinterventie, omdat het aantal pupillen in één instelling daarvoor dikwijls te klein is.

De Erkenningscommissie beveelt daarom aan niet de instellingen, maar de kenmerken van de doelgroep uitgangspunt te maken van de te ontwikkelen gedragsinterventies. Dat is in feite dezelfde benadering als die in het kader van het beleidsprogramma Terugdringen Recidive voor het volwassen veld is gekozen. De schaalvoordelen die hierdoor ontstaan, zijn evident. Het wordt mogelijk een beperkter maar dekkend aanbod van gedragsinterventies te ontwikkelen, er ontstaat een betrouwbaarder beeld van de effectiviteit (door de grotere aantallen pupillen die van het beperkt aantal gedragsinterventies gebruik maken). Er kan volstaan worden met één landelijk dekkend risicotaxatie selectie-instrumentarium en er kan mogelijk efficiencywinst behaald worden.

Stimuleer effectonderzoek naar gedragsinterventies die niet (uitsluitend) zijn gebaseerd op cognitief gedragstherapeutische uitgangspunten

De meeste gedragsinterventies die in 2006 aan de Erkenningscommissie werden aangeboden zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op cognitief gedragsmatige uitgangspunten. Dit is begrijpelijk, aangezien het meeste effectonderzoek betrekking heeft op cognitieve gedragstherapieën en de resultaten van dit onderzoek veelbelovend zijn. Omdat er zo weinig bekend is over de werking van andersoortige gedragsinterventies, zal men minder geneigd zijn deze gedragsinterventies te ontwikkelen, toe te passen en vervolgens te evalueren. Zo dreigt er een tamelijk eenzijdige, zichzelf versterkende focus te ontstaan op de inzet van cognitieve gedragstherapieën. Hierdoor verdwijnen alternatieve aanpakken buiten beeld of worden niet voldoende uitgewerkt. De Erkenningscommissie beveelt daarom aan effectonderzoek te stimuleren naar gedragsinterventies die niet (uitsluitend) zijn gebaseerd op cognitief gedragstherapeutische uitgangspunten.

The Accreditation Panel for Behavioural Programmes for offenders assesses the quality of behavioural programmes for youth and adult offenders. Approved interventions may be expected to reduce or prevent recidivism. This way the Accreditation Panel contributes to increasing public safety in the Netherlands. The Accreditation Panel was established on 30 August 2005.

In addition to assessing behavioural programmes the Accreditation Panel has two further tasks: advising the Minister of Justice on the effectiveness of behavioural programmes and communicating the Panel's activities. The Panel performs these tasks with the greatest possible care and expertise. In performing its tasks the Panel assumes an impartial position: in its assessment of behavioural programmes the Panel only allows itself to be guided by the quality criteria provided by the Ministry of Justice.

In an international perspective the Dutch Accreditation Panel is one of the few panels which, in addition to behavioural programmes for adults, also assess programmes for youths. In contrast to the panels in the Anglo-Saxon countries, the Dutch Accreditation Panel is not involved in site accreditation and auditing. Another difference: in quite a few countries the panels have developed from assessment committees to advisory bodies providing consultancy services and input, whereas in the Netherlands a strict separation between assessment and consultancy is maintained. However, petitioners receive a comprehensive clarification of the reasons that were at the basis of the assessment, so that this information can be used, if desired, to improve the behavioural programme.

An important point the Dutch Panel has in common with other countries is that, during the first full year of its existence, it was unable to accredit the majority of behavioural programmes. In 2006 the Panel assessed 14 behavioural programmes. Five programmes received provisional accreditation. Four of these were aimed at adults: a programme aimed at employee skills, an aggression management therapy programme, a cognitive skills training programme for people with an IQ between 70 and 90 and a programme on substance abuse. A social skills training programme which was granted provisional accreditation is intended for youths. On one occasion the Accreditation Panel declared it was not the appropriate body to deal with the case in question.

It was notable that many behavioural programs focus sufficiently on the dynamic criminogenic factors, as well as on reinforcing protective factors and developing skills. Sufficient attention is also devoted to reinforcing and maintaining the motivation for behavioural changes and involvement. However, the theoretical substantiation of the programme, participant selection and the demonstration of effectiveness clearly need to improve. This is also the case for the substantiation of the phasing, duration and intensity of the programme, and the creation of sound guarantees for continuity.

Bijlage 1

Instellingsbesluit Erkeningscommissie Gedragsinterventies Justitie, Staatscourant van 21 oktober 2005

De Minister van Justitie,
Besluit:

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

de Minister: de Minister van Justitie;

De Commissie: de Erkeningscommissie Gedragsinterventies Justitie.

Artikel 2

Er is een Erkeningscommissie Gedragsinterventies Justitie.

Artikel 3

De Commissie heeft tot taak te beoordelen of gedragsinterventies kunnen leiden tot vermindering of het voorkomen van recidive van de deelnemers, te adviseren aan de Minister over de effectiviteit van gedragsinterventies en te communiceren over haar activiteiten.

Artikel 4

1. De Commissie heeft een voorzitter en ten hoogste elf overige leden.
2. De voorzitter en de overige leden worden door de commissie gehoord, door de Minister benoemd.
3. De benoeming geschiedt voor een periode van ten hoogste drie jaren. Herbenoeming kan eenmaal en voor ten hoogste drie jaren aansluitend plaatsvinden.

Artikel 5

1. De leden van de Commissie worden benoemd op grond van de deskundigheid die nodig is voor een goede vervulling van de in artikel 3 genoemde taken.
2. Van de Commissie maken in ieder geval deel uit:
 - a. deskundigen op het gebied van gedragswetenschappen;
 - b. deskundigen op het gebied van de uitvoeringspraktijk;

Artikel 6

Met ingang van de inwerkingtreding van dit besluit worden als leden van de Commissie benoemd:

a. Mw. dr. G.H.M.M. ten Horn (voorzitter);	g. Prof. dr. P.M.G. Emmelkamp;
b. Mw. prof. dr. mr. C.C.J.H. Bijleveld;	h. Prof. dr. G.L. van Heck;
c. Mw. Dr. L. Boendermaker;	i. Prof. dr. J. Hermanns;
d. Dr. S. Bogaerts;	j. Prof. dr. P.H. van der Laan;
e. Prof. dr. R. Bullens;	k. Drs. R.M. Poort;
f. Dr. B.H. Bulten;	l. Prof. dr. P.J.M. Prins.

Artikel 7

1. De leden van de Commissie worden op eigen aanvraag door de Minister ontslagen.
2. De leden kunnen voorts door de Minister worden ontslagen wegens ongeschiktheid, onbekwaamheid of op andere zwaarwegende gronden.

Artikel 8

1. De Commissie heeft een secretaris.
2. De secretaris is voor zijn werkzaamheden uitsluitend verantwoording schuldig aan de Commissie.
3. Aan de secretaris kunnen andere medewerkers worden toegevoegd.
4. De secretaris en de andere medewerkers zijn geen lid van de Commissie.
5. De Minister benoemt, bevordert, schorst en ontslaat, na overleg met de voorzitter van de Commissie, de secretaris, en, na overleg met de secretaris, de andere medewerkers.
6. De Minister draagt, na overleg met de Commissie, zorg voor de nodige voorzieningen ten behoeve van de werkzaamheden van de Commissie.

Artikel 9

1. De Commissie stelt een reglement vast. Dit bevat in ieder geval regels over werkwijzen en procedures met het oog op een goede en zorgvuldige uitoefening van de in artikel 3 genoemde taken.
2. Het reglement alsmede elke wijziging daarvan wordt zo spoedig mogelijk gezonden aan de Minister en behoeft diens goedkeuring.

Artikel 10

De Commissie kan zich op onderdelen van haar taak laten bijstaan door personen van zowel binnen als buiten de overheid, van wie de deskundige inbreng van belang kan zijn in verband met de zorgvuldige voorbereiding en totstandkoming van de beoordeling van gedragsinterventies.

Artikel 11

De Commissie stelt jaarlijks voor 1 april een verslag op van de werkzaamheden in het afgelopen kalenderjaar. Het verslag wordt aan de Minister toegezonden en algemeen verkrijgbaar gesteld.

Artikel 12

Dit besluit wordt aangehaald als: Instellingsbesluit Erkeningscommissie Gedragsinterventies Justitie.

Artikel 13

Dit besluit treedt met ingang van 1 september 2005 in werking.

Dit besluit en de bijbehorende toelichting zullen worden bekendgemaakt in de Nederlandse Staatscourant.

Den Haag, 12 oktober 2005.
De Minister van Justitie,
J.P.H. Donner.

Toelichting

Justitie levert een bijdrage aan de veiligheid van de samenleving door onder andere vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen uit te voeren. Een van de doelen daarbij is om te voorkomen dat een dader na terugkeer in de samenleving terugvalt in crimineel gedrag. Bij minderjarigen geldt bovendien de eis dat de vrijheidsstraf en de vrijheidsbenemende maatregel dienen bij te dragen aan de opvoeding van de jeugdige.

De recidive van gedetineerden is hoog. Gedragsinterventies moeten die recidive verminderen.

Een (justitiële) gedragsinterventie is gericht op het beïnvloeden van iemands gedrag om ondermeer recidive te voorkomen. Gedragsinterventies kunnen worden aangeboden als voorwaarde of als onderdeel van de strafrechtelijke sanctie of maatregel. De interventies kunnen zowel binnen een instelling (intramuraal) of buiten een instelling (extramuraal) worden uitgevoerd.

Om de kwaliteit van intramurale en extramurale gedragsinterventies te kunnen vaststellen, wordt de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie ingesteld. Deze commissie heeft de opdracht te beoordelen of gedragsinterventies (kunnen) leiden tot vermindering of het voorkomen van recidive van zowel meerderjarigen als minderjarigen. De taken van de Erkenningscommissie zijn omschreven in artikel 3 van deze regeling.

Om te kunnen beoordelen of gedragsinterventies veelbelovend zijn, heeft het ministerie van Justitie kwaliteitscriteria opgesteld. De Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie maakt gebruik van deze criteria bij het beoordelen van voorgelegde gedragsinterventies. De beoordelingen van de commissie zullen leiden tot een lijst van gedragsinterventies, waarvan verwacht mag worden dat de toepassing daarvan de recidive vermindert. De inhoudelijke en wetenschappelijke onderbouwing van die oordelen zal er toe bijdragen dat organisaties die zijn belast met de uitvoering van gedragsinterventies hun werk kunnen verbeteren. Bij de samenstelling van de commissie is rekening gehouden met de hiervoor noodzakelijke deskundigheid. De commissie is onafhankelijk. De leden worden op grond van hun wetenschappelijke kennis en/of kennis van de uitvoeringspraktijk op persoonlijke titel benoemd. De positief beoordeelde gedragsinterventies worden gepubliceerd in de jaarverslagen van de Erkenningscommissie. Daarnaast publiceert de commissie tussentijdse rapportages op een website.

De commissie zal voorts de Minister kunnen adviseren over de uitvoerings- en toepassingsaspecten van de criteria.

De Erkenningscommissie zal drie tot vier keer per jaar bijeenkomen.

De commissie zal worden ondersteund door een Bureau Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie. Het hoofd van het Bureau treedt op als secretaris van de Erkenningscommissie en is in die hoedanigheid verantwoordelijk voor de algehele coördinatie van de indiening en behandeling van de aanvragen voor erkenning en de rapportages die daaruit voortvloeien.

De Minister van Justitie,
J.P.H. Donner

Overzicht functies en nevenactiviteiten voorzitter en leden van de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie.

Doel van dit overzicht is om inzicht te geven in de functies die voorzitter en leden bekleden en andere materiële en niet-materiële belangen (in dit overzicht aangeduid als 'nevenactiviteiten') die relevant kunnen zijn voor het werk van de commissie.

Voorzitter

Dr. G.H.M.M. (Sineke) ten Horn, medisch sociologe. Eerder onder andere werkzaam bij de Sociale Psychiatrie aan de Rijksuniversiteit Groningen, directeur in de gehandicaptenzorg, senior-inspecteur bij de Inspectie voor de Gezondheidszorg en bijzonder hoogleraar Zorgmanagement aan de Universiteit Utrecht. Momenteel onderneemt zij als vrijgevestigde diverse onderzoek- en bestuurlijke activiteiten.

Nevenactiviteiten:

- Lid van de raad van commissarissen van de 's Heeren Loo Zorggroep
- Voorzitter van het ZonMw Programma Risicogedrag en afhankelijkheid (Verslaving II)
- Voorzitter van de Commissie Cliëntenparticipatie bij de landelijke multidisciplinaire richtlijnontwikkeling in de eerste lijn en de GGZ

Leden

Prof. dr. mr. C. C.J.H. (Catrien) Bijleveld, hoogleraar methoden en technieken van criminologisch onderzoek aan de Vrije Universiteit. Senior onderzoeker bij het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR). Heeft onder meer onderzoek gedaan naar criminele carrières, de effectiviteit van interventies en jeugdige zedendelinquenten.

Nevenactiviteiten:

- Betrokken bij recidiveonderzoek onder de populatie ex-pupillen van Harreveld
- Lid van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ)

Dr. L. (Leonieke) Boendermaker, werkzaam bij het expertisecentrum Jeugdzorg van het Nederlands Jeugdinstituut. Expert op het terrein van zorgaanbod in de jeugdzorg, waaronder de justitiële jeugdzorg.

Nevenactiviteiten:

- Geen relevante nevenactiviteiten

Prof. dr. S. (Stefan) Bogaerts, hoofd Onderzoeksafdeling Criminaliteitspreventie, Sanctietoepassing, Jeugdbescherming en Slachtofferzorg van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). Hoogleraar forensische psychologie aan de Universiteit van Tilburg. Adviserend lid met betrekking tot de onderzoeksimplicaties van de te beoordelen gedragsinterventies.

Nevenactiviteiten:

- Bestuurslid van de Vereniging Forensische Seksuologie
- Expert/gedragsdeskundige bij strafzaken aan de rechtbank van Leuven
- In het verleden betrokken bij onderzoek naar ETS/CoVa

Kwaliteitscriteria

1. Theoretische onderbouwing: de gedragsinterventie is gebaseerd op een expliciet veranderingsmodel waarvan de werking wetenschappelijk is aangetoond.
2. Selectie van justitiabelen: het type justitiabele waarop de gedragsinterventie zich richt wordt duidelijk gespecificeerd en geselecteerd.
3. Dynamische criminogene factoren: de gedragsinterventie is gericht op het veranderen van risicofactoren die samenhangen met het criminele gedrag.
4. Effectieve (behandel)methoden: er worden (behandel)methoden toegepast die aantoonbaar effectief of veelbelovend zijn.
5. Vaardigheden en protectieve factoren: de aanpak is mede gericht op het leren van praktische, sociale en probleemoplossende vaardigheden.
6. Fasering, intensiteit en duur: de intensiteit en duur van de gedragsinterventie sluit aan bij de problematiek van de deelnemer.
7. Betrokkenheid en motivatie: betrokkenheid van de deelnemer bij de gedragsinterventie en motivatie voor deelname moeten worden bevorderd en gestimuleerd.
8. Continuïteit: er moeten duidelijke verbindingen zijn tussen de gedragsinterventie en de totale begeleiding van de justitiabele.
9. Interventie-integriteit: de gedragsinterventie wordt op de juiste manier uitgevoerd.
10. Evaluatie: een doorlopende evaluatie geeft inzicht in de effectiviteit van de gedragsinterventie.

Organisaties die gedragsinterventie bij de Erkenningscommissie kunnen indienen

Een beperkte groep van organisaties* kan interventies ter beoordeling aan de Erkenningscommissie voorleggen. Het gaat om de volgende organisaties:

De indieners van gedragsinterventies voor volwassenen:

- de directie van Reclassering Nederland
- de directie van het Leger des Heils / Jeugdzorg & Reclassering
- de directie van de Stichting Verslavingsreclassering GGZ-Nederland, namens de organisaties vallend onder deze stichting
- de sectordirectie Gevangeniswezen van de Dienst Justitiële Inrichtingen, namens penitentiaire inrichtingen
- de directie Sanctie- en Preventiebeleid, ministerie van het Justitie

De indieners van gedragsinterventies voor minderjarigen:

- de Bureaus Jeugdzorg
- MOgroep
- de directie van het Leger des Heils / Jeugdzorg & Reclassering
- Halt Nederland, namens de Halt-bureaus
- het Landelijk Bureau van de Raad voor de Kinderbescherming
- de sectordirectie Justitiële Jeugdinstellingen van de Dienst Justitiële Inrichtingen, namens de rijks- en particuliere en justitiële jeugdinstellingen
- de directie Justitieel Jeugdbeleid, ministerie van Justitie.

* Organisaties die niet rechtstreeks interventies bij de commissie ter beoordeling kunnen indienen, kunnen dit doen door tussenkomst van de organisaties die hier wel voor zijn aangewezen.

Overzicht van alle tot en met 31 december 2006 beoordeelde gedragsinterventies

Gedragsinterventies	Indieners	Jaar van beoordeling	Voorlopig erkend	Erkend
Arbeid	DJI/GW	2006	+	-
ART Wiltshire-Nederland	Leger des Heils	2006	+*	-
CoVa	Reclassering Nederland	2005	+	-
CoVa+	Leger des Heils	2006	+	-
Leefstijltraining voor Justitiabelen	Stichting Verslavingsreclassering GGZ	2006**	+	-
Sociale Vaardigheden op Maat	DJI/JJI	2006	+	-
Competentievergroting in het leven van alledag	DJI/JJI	2006	-	-
Equip	DJI/JJI	2006**	-	-
Huisvesting en Wonen	Leger des Heils	2006	-	-
Slachtoffer in Beeld	Raad voor de Kinderbescherming	2005	-	-
Solide basis voor de toekomst	DJI/JJI	2006	-	-
Terugvalpreventie middelen	Stichting Verslavingsreclassering GGZ	2006	-	-
Youth at Risk	BJZ Limburg	2006	-	-
Dialectische gedragstherapie***	DJI/JJI	2005	n.v.t.	n.v.t.
Handboek methode jeugdreclassering***	MOgroep	2006	n.v.t.	n.v.t.

* Alleen voor gedetineerden, intramuraal gebruik

** Twee keer beoordeeld

*** Niet beoordeeld (Erkenningscommissie niet ontvankelijk)

Beschrijving van alle tot en met 31 december 2006 (voorlopig) erkende gedragsinterventies

Arbeid

Het doel van de gedragsinterventie Arbeid is om justitiabelen inzicht te geven en vaardigheden te leren waardoor ze (beter) in staat zijn werk te krijgen en te houden. De training bestaat uit drie modules die in totaal 22 sessies van twee uur omvatten. De eerste module 'Kiezen voor werk' is gericht op arbeidsmotivatie en het krijgen van een realistisch beeld over de arbeidsmarkt. In de tweede module 'Kunnen werken' worden vaardigheden aangeleerd voor het krijgen en behouden van werk. In de derde module 'Werk zoeken' wordt informatie gegeven over instanties en wordt geoefend met het gebruiken van zoekkanalen.

Indienende organisatie

Sector Gevangeniswezen van DJI

Uitkomst beoordeling Erkenningscommissie

Voorlopig erkend

Doelgroep Meerderjarigen/minderjarigen

Meerderjarigen

Datum beoordeling Erkenningscommissie

Juni 2006

Intra- of extramuraal

Intramuraal en extramuraal

Status geldig tot

Juni 2008

ART Wiltshire-Nederland

De ART Wiltshire-Nederland is een agressieregulatietherapie voor volwassenen met een geschiedenis waaruit een patroon blijkt van reactie, interpersoonlijke geweldsdelicten waarbij het gaat om daadwerkelijk geweld en dreiging met geweld. De ART bestaat uit drie modules: de module Sociale vaardigheden (om destructieve vaardigheden te vervangen door constructieve vaardigheden), de module Woedebeheersing en de module Moreel redeneren. De training bestaat uit 18 groepsbijeenkomsten van 2 uur en 15 minuten. Daarnaast is er een individuele bijeenkomst voorafgaand aan en na afloop van de training.

Indienende organisatie

Leger des Heils / Jeugdzorg & Reclassering

Uitkomst beoordeling Erkenningscommissie

Voorlopig erkend voor intramurale toepassing

Doelgroep Meerderjarigen/minderjarigen

Meerderjarigen

Datum beoordeling Erkenningscommissie

Oktober 2006

Intra- of extramuraal

Voorlopig erkend voor intramuraal, niet erkend voor extramurale toepassing

Status geldig tot

Oktober 2008

Cognitieve Vaardigheden (CoVa)

Denken is de basis van gedrag. En juist daar gaat het bij een grote groep delictplegers structureel mis. Het ontbreekt hen vaak aan goede vaardigheden, waardoor ze eerst handelen en dan pas gaan nadenken. De CoVa leert nieuwe denkvaardigheden aan. De training bestaat uit 22 sessies van 2,5 uur, die tweemaal per week plaatsvinden, en neemt daarmee circa drie maanden in beslag.

<i>Indienende organisatie</i> Reclassering Nederland	<i>Uitkomst beoordeling Erkenningscommissie</i> Voorlopig erkend
<i>Doelgroep Meerderjarigen/minderjarigen</i> Meeerderjarigen	<i>Datum beoordeling Erkenningscommissie</i> December 2005
<i>Intra- of extramuraal</i> Intramuraal en extramuraal	<i>Status geldig tot</i> December 2007

Cognitieve Vaardigheden plus CoVa+ (Houd je hoofd Cool met de helpende hand)

De CoVa+ is gericht op het aanpassen van cognitieve disfuncties bij justitiabelen met een intelligentieniveau tussen een IQ van 70 en 90. Kern in de aanpak is de sociale probleemoplossing, aangevuld met elementen van angermanagement, cognitieve herwaardering, assertiviteitstraining en emotieherkenning. De training bestaat uit 36 groepsbijeenkomsten van 1,5 uur.

<i>Indienende organisatie</i> Leger des Heils / Jeugdzorg & Reclassering	<i>Uitkomst beoordeling Erkenningscommissie</i> Voorlopig erkend
<i>Doelgroep Meerderjarigen/minderjarigen</i> Meeerderjarigen	<i>Datum beoordeling Erkenningscommissie</i> Juni 2006
<i>Intra- of extramuraal</i> Intramuraal en extramuraal	<i>Status geldig tot</i> Juni 2008

Leefstijltraining

De Leefstijltraining is een groepstraining gericht op verandering van problematisch middelengebruik of gokgedrag in relatie tot het delictgedrag. Het doel van de training is primair het verminderen van de kans op recidive middels het beïnvloeden van middelengebruik of de verslaving. Het hoogste doel is abstinentie. Deelnemers worden gemotiveerd om het middelengebruik te veranderen en geleerd om risicosituaties te vermijden of anders aan te pakken. De training bestaat uit negen bijeenkomsten van twee uur, die bij voorkeur in een periode van 13 weken plaatsvinden.

<i>Indienende organisatie</i> SVG	<i>Uitkomst beoordeling Erkenningscommissie</i> Voorlopig erkend
<i>Doelgroep Meerderjarigen/minderjarigen</i> Meeerderjarigen	<i>Datum beoordeling Erkenningscommissie</i> Maart 2006. Oktober 2006
<i>Intra- of extramuraal</i> Intramuraal en extramuraal	<i>Status geldig tot</i> Oktober 2008

Sociale Vaardigheidstraining op Maat

De interventie is een training voor jongens en meisjes in de leeftijd van 14-21 jaar met probleemgedrag dat voor een deel voortkomt uit onvermogen tot zelfstandig en adequaat hanteren van lastige sociale situaties. De interventie biedt de mogelijkheid om, afhankelijk van de problematiek en het recidiverisico van de jongere een algemene sociale vaardigheidstraining aan te bieden en/of een training gericht op conflicthantering en/of het vergroten van de assertiviteit. Er wordt gebruik gemaakt van een cognitieve gedragstherapeutische aanpak, waarbij extra aandacht is voor het motiveren en het vergroten van het geloof in eigen kunnen. De trainingen bestaan uit 12-20 bijeenkomsten van 1,5 uur (voor groepen, 1 uur voor individuele training).

<i>Indienende organisatie</i> DJI, sector Justitiële Jeugdinstelling. Ontwikkeld door De Doggershoek.	<i>Uitkomst beoordeling Erkenningscommissie</i> Voorlopig erkend
<i>Doelgroep Meerderjarigen/minderjarigen</i> Minderjarigen	<i>Datum beoordeling Erkenningscommissie</i> Oktober 2006
<i>Intra- of extramuraal</i> Intramuraal en extramuraal	<i>Status geldig tot</i> Oktober 2008

Presentaties en publicatiesPresentaties:

27 januari:	Congres Jeugdzorg in onderzoek
16 februari:	Stuudiemiddag NVK
26 juni:	Jaarcongres NVK
15 november:	Landelijke TBS dagen
22 november:	Landelijke studiedag wetenschappelijk onderzoekers TBS
30 november:	Landelijk Beraad Hoogst Inhoudelijk Verantwoordelijken TBS

Publicaties waarin de Erkenningscommissie wordt genoemd:

- *Toetsing en certificering van preventieve, curatieve en repressieve interventies in de jeugdzorg. Een internationale oriëntatie.* P.H. van der Laan, H. Krooi, P. van der Voort, M. Wijkman. Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving en het Adviesbureau Van Montfoort. 2006.
- *Reactie op De tien geboden voor de gedragsinterventie van prof. mr. F.W. Bleichrodt.* M. Stollenga en J. Plaisier, Sancties, 2006, 5.
- *De jeugdcriminaliteit loopt niet gierend uit de hand.* Interview met professor Peter van der Laan over jeugdcriminaliteit en justitiële interventies. Y. van der Heijden, Secondant, 2006, 5.
- *Handboek methodiek geeft jeugdreclassering een professioneel gezicht: "Iedereen wil toch het gevoel hebben dat zijn begeleiding iets oplevert?"* T. Ceelen, Perspectief, 2006, 1.
- *Hoezo "prachtige methode DEN ENGH?"* Ingezonden brief van P. van der Laan, Perspectief, 2006, 1.
- *Erkenning van effectieve interventies.* T.A. van Yperen, Kind en adolescent, 2006, 3.
- *Hans Butselaar stroopt de mouwen op. GEDEELDE ZORG OM JEUGD.* M. Kamminga, Balans, 2006, 12.
- *Met de billen bloot...* Column Peter van der Laan, Justitie Magazine, 2006, februari.
- *Zorg voor uitgekotste mensen.* M. Verduyn, Justitie Magazine, 2006, oktober.
- *"Zou ik het zelf beter hebben gedaan?"*, J. Smits, Justitie Magazine, 2006, december.
- *Niet verslappen! Ketenpartners aan zet.* Kwartaalbericht Jeugd terecht, 2006, 1.
- *Op weg naar effectieve gedragsinterventies.* Kwartaalbericht Jeugd terecht, 2006, 1.
- *Van ketensamenwerking naar effectieve sancties en een minister van jeugd,* Kwartaalbericht Jeugd terecht, 2006, 4.
- *Voorlopige erkenning voor gedragsinterventie van De Doggershoek,* Kwartaalbericht Jeugd terecht, 2006, 4.
- *De visie van Minister Ernst Hirsch Ballin, jeugdcriminaliteit en jeugd terecht: investeren in de toekomst.* Kwartaalbericht Jeugd terecht, 2006, 4.

Overzicht van typen erkende en voorlopig erkende gedragsinterventies in Engeland

	Erkend	Voorlopig Erkend	Intra-muraal	Extra-muraal	Intra- en extramuraal	Totaal
Algemene interventies	4	2	1	2	3	6
Interventies gericht op aanpak/beheersing van agressie	7	-	2	3	2	7
Interventies voor vrouwen	1	1	1	-	1	2
Interventies gericht op middelenmisbruik	12	1	9	4	-	13
Therapeutische gemeenschap	1	-	1	-	-	1
Interventies voor zedendelinquenten	5	1	1	4	1	6
Systeemtherapieën	-	1	-	1	-	1
Totaal	30	6	15	14	7	36

Colofon

Uitgave
Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie, juni 2007

Teksten
Bureau van de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie

Interviews
Miek Smilde, Amsterdam

Fotografie
Folkert van Dunné, Amsterdam

Ontwerp
Richard Sluijs, Den Haag

Druk
DeltaHage, Den Haag

Contact/meer informatie

Bureau van de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie

Drs. Th. (Thijs) P. van der Heijden MBA

Telefoon (070) 370 17 98

Email erkenningscommissie@minjus.nl

Website www.justitie.nl/erkenningscommissie

U kunt zich aanmelden voor de digitale nieuwsbrief van de Erkenningscommissie via de website, pagina Nieuwsbrief.